

หรือของบุคคลในครอบครัวเดียวกันหรือมีที่ดินเพียงเล็กน้อยแต่ไม่เพียงพอแก่การประกอบเกษตรกรรมเพื่อเลี้ยงชีพอยู่ในขณะที่ได้รับการจัดที่ดินจาก ส.ป.ก. แต่ต่อมาเกษตรกรและบุคคลในครอบครัวเดียวกัน (คู่สมรส และผู้สืบทอดที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ) ได้มีที่ดินทั้งที่อยู่ในเขตและนอกเขตปฏิญญาที่ดินที่บุคคลดังกล่าวมีสิทธิในที่ดินตามประมวลกฎหมายที่ดิน กฎหมายว่าด้วยการจัดที่ดินเพื่อการครองชีพ และกฎหมายอื่น ๆ ซึ่งเมื่อร่วมกับที่ดินที่ได้รับจากการปฏิญญาที่ดินเพื่อเกษตรกรรมแล้วเกินกว่า ๕๐ ไร่ สำหรับการประกอบเกษตรกรรมทั่วไปหรือเกินกว่า ๑๐๐ ไร่ สำหรับเกษตรกรรมประเภทสัตว์ใหญ่ ทั้งนี้ ตามหลักเกณฑ์ที่ คปก. กำหนดในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๓๘ เมื่อวันที่ ๑ กันยายน ๒๕๓๘

๑.๔ เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในข้อ ๗ และไม่ปฏิบัติตามคำเตือนในข้อ ๙ แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งหมายความรวมถึงกรณีที่เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดไว้ในข้อ ๗ ซึ่งไม่ต้องมีการเตือนตามข้อ ๙ วรรคสอง ด้วย

๒. การดำเนินการก่อนออกคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน

เนื่องจากคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเป็นคำสั่งทางปกครองที่ระบบทั่วไปของเกษตรกร ดังนั้น เมื่อปรากฏข้อเท็จจริงอันเป็นเหตุในการออกคำสั่งตามข้อ ๑ (๓) หรือ (๔) แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ไม่ว่าจะเป็นกรณีที่ต้องมีการเตือนตามข้อ ๙ หรือไม่ก็ตาม ส.ป.ก. จังหวัด จะต้องมีหนังสือแจ้งให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสได้โต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตนเพื่อให้เป็นไปตามมาตรา ๓๐ แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. ๒๕๓๘ และที่แก้ไขเพิ่มเติม ก่อนพิจารณาออกคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในข้อ ๑/๑ แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓. แนวทางพิจารณาออกคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดิน

๓.๑ กรณีเกษตรกรขาดคุณสมบัติ เพราะไม่มีสัญชาติไทยตามข้อ ๑.๑ ให้ปฏิญญาที่ดินจังหวัด ออกคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินทั้งหมดที่เกษตรกรรายนี้ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ตามข้อ ๑๑ (๓) (ก) ประกอบข้อ ๑๑/๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๒ กรณีเกษตรกรขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกรตามข้อ ๑.๒

๓.๒.๑ กรณีเกษตรกรไม่แจ้งการเปลี่ยนแปลงอาชีพและหรือไม่ยื่นคำขอสละสิทธิที่ดินเพื่อการจัดที่ดินแทนที่ให้แก่คู่สมรส บุตร หรือเครือญาติตามที่ระบุว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดให้ปฏิญญาที่ดินจังหวัดออกคำสั่งให้เกษตรกรนั้นสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินทั้งหมดที่เกษตรกรได้รับมอบจาก ส.ป.ก. โดยเป็นการสั่งให้สิ้นสิทธิประโยชน์ขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกรตามข้อ ๑๑ (๓) (ข) ประกอบข้อ ๑๑/๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๒.๒ กรณีเกษตรกรแจ้งการเปลี่ยนแปลงอาชีพร้อมยื่นคำขอสละสิทธิที่ดินเพื่อการจัดที่ดินแทนที่ให้แก่คู่สมรส บุตร หรือเครือญาติตามที่ระบุว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนด และ ส.ป.ก. จังหวัด ได้พิจารณาคำขอรับการจัดที่ดินแทนที่ของคู่สมรส บุตร หรือเครือญาติตั้งแต่ต่อมาจะเป็นไป คปก. ว่าด้วยหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการคัดเลือกและจัดที่ดินให้แก่เกษตรกร การโอนหรืออุดหนอดทางมรดกสิทธิการเข้าหรือเข้าชื่อ และการจัดการทรัพย์สินและหนี้สินของเกษตรกรผู้ได้รับที่ดิน พ.ศ. ๒๕๖๔ และที่แก้ไขเพิ่มเติม เสร็จสิ้นแล้ว ให้พิจารณาการสิ้นสิทธิของเกษตรกรข้างต้นตามแนวทาง ดังต่อไปนี้

๓.๒.๒.๑ ถ้าคู่สมรส บุตร หรือเครือญาติได้รับการจัดที่ดินเพียงบางส่วน ของที่ดินทั้งหมดที่เกษตรกรได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดออกคำสั่งให้เกษตรกรนั้นสิ้นสิทธิ การเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่เหลือซึ่งไม่มีผู้ได้รับการจัดที่ดินดังกล่าวโดยเป็นการสั่งให้ลินสิทธิ พระขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกรรมข้อ ๑๑ (๓) (๗) ประกอบข้อ ๑๑/๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง (๑) แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม สำหรับที่ดินส่วนที่จัดให้แก่คู่สมรส บุตร หรือเครือญาติตามคำขอแล้ว ให้ถือว่าเกษตรกรสิ้นสิทธิในที่ดินเพรษและสิทธิในที่ดินส่วนนั้นโดยไม่ต้องออกคำสั่งให้สิ้นสิทธิตามนัยข้อ ๑๑ (๑) ประกอบข้อ ๑๑/๑ วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๒.๒.๒ ถ้าคู่สมรส บุตร หรือเครือญาติได้รับการจัดที่ดินทั้งหมดที่เกษตรกรได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ให้ถือว่าเกษตรกรสิ้นสิทธิในที่ดินเพรษและสิทธิในที่ดินส่วนนั้นโดยไม่ต้องออกคำสั่งให้สิ้นสิทธิตามนัยข้อ ๑๑ (๑) ประกอบข้อ ๑๑/๑ วรรคหนึ่ง แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๒.๒.๓ ถ้าคู่สมรส บุตร หรือเครือญาติไม่ได้รับการจัดที่ดินทั้งหมดที่เกษตรกรได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดออกคำสั่งให้เกษตรกรนั้นสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินทั้งหมดที่เกษตรกรได้รับมอบจาก ส.ป.ก. โดยเป็นการสั่งให้สิ้นสิทธิพระขาดคุณสมบัติความเป็นเกษตรกรรมข้อ ๑๑ (๓) (๗) ประกอบข้อ ๑๑/๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๓ กรณีเกษตรกรขาดคุณสมบัติเพื่อที่ดินทำกินเพียงพอแก่การเลี้ยงชีพอยู่แล้วตามข้อ ๑.๓

๓.๓.๑ ถ้าการออกคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนของเนื้อที่ที่เกินกว่าขนาดที่ คปภ. กำหนดนั้นจะเป็นอุปสรรคต่อการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรรายต่อไป ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดออกคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินทั้งหมดที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ตามข้อ ๑๑ (๓) (๑) ประกอบข้อ ๑๑/๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๓.๒ ถ้าการออกคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนของเนื้อที่ที่เกินกว่าขนาดที่ คปภ. กำหนดนั้นไม่เป็นอุปสรรคต่อการจัดที่ดินให้แก่เกษตรกรรายต่อไป ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดออกคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่เกินกว่าขนาดที่ คปภ. กำหนด ดังกล่าว ตามข้อ ๑๑ (๓) (๑) ประกอบข้อ ๑๑/๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง (๒) แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๔ กรณีเกษตรกรไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดและไม่ปฏิบัติตามคำเตือนตามข้อ ๑.๔

๓.๔.๑ ถ้าการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่และหรือไม่ปฏิบัติตามคำเตือนนั้นเกิดขึ้นจากความจำเป็นในการดำเนินชีพซึ่งมิได้เกิดจากการทุจริตของเกษตรกร เช่น ความจำเป็นที่เกิดขึ้นจากการที่ ส.ป.ก. จัดที่ดินให้แก่เกษตรกรโดยไม่มีทางออกถึงทางสาธารณะ หรือมีทางออกแต่ต้องข้าม山路 บึง หรือทะเล หรือมีที่ชันอันระดับที่ดินกับทางสาธารณะสูงกว่ากันมาก หรือความจำเป็นเกี่ยวกับการจัดทำแหล่งน้ำเพื่อการเกษตรกรรม เป็นต้น ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดออกคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่ไม่ปฏิบัติตามหน้าที่ที่กำหนดและไม่ปฏิบัติตามคำเตือนดังกล่าว ตามข้อ ๑๑ (๔) ประกอบข้อ ๑๑/๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง (๓) (๑) แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๔.๒ ถ้าการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่และหรือไม่ปฏิบัติตามคำเตือนนั้นเป็นการไม่ปฏิบัติตามสัญญาภัยที่ทำกับ ส.ป.ก. หรือไม่ปฏิบัติตามพันธกรณีที่มีอยู่กับสถาบันการเงินหรือบุคคลที่ดำเนินงานร่วมกับ ส.ป.ก. เช่น เกษตรกรไม่ปฏิบัติตามสัญญาภัยที่ทำกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร (ร.ก.ส.) ซึ่งดำเนินการตามบันทึกข้อตกลงระหว่าง ส.ป.ก. กับ ร.ก.ส. เป็นต้น ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดออกคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่มีมูลค่าเท่ากับจำนวนหนี้ค้างชำระตามหลักเกณฑ์ที่ คปก. กำหนด ตามข้อ ๑๑ (๔) ประกอบข้อ ๑๑/๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง (๓) (ข) แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๔.๓ กรณีที่เป็นการไม่ปฏิบัติตามหน้าที่และหรือไม่ปฏิบัติตามคำเตือนซึ่งไม่ใช่กรณีตามข้อ ๓.๔.๑ และ ๓.๔.๒ เช่น เกษตรกรขายที่ดินทั้งหมดหรือบางส่วนให้แก่บุคคลอื่น หรือเกษตรกรลักษณะดังนี้

๓.๔.๓.๑ ถ้าปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจารณาแล้วเห็นว่า เกษตรกรดังกล่าวไม่ได้ใช้ที่ดินนั้นประกอบเกษตรกรรมเพื่อการดำรงชีพอีกต่อไป เช่น เกษตรกรขายที่ดินทั้งหมดให้แก่บุคคลอื่นหรือจะทิ้งไม่ทำประโยชน์ในที่ดินนั้น เป็นต้น ให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดออกคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ ในที่ดินทั้งหมดที่เกษตรกรได้รับมอบจาก ส.ป.ก. ตามข้อ ๑๑ (๔) ประกอบข้อ ๑๑/๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

๓.๔.๓.๒ ถ้าปฏิรูปที่ดินจังหวัดพิจารณาแล้วเห็นว่า เกษตรกรดังกล่าวยังคงใช้ที่ดินส่วนที่เหลือจากการරทำฝ้าฝืนหน้าที่นั้นประกอบเกษตรกรรมเพื่อการดำรงชีพอยู่ และการให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินทั้งหมดที่ได้รับมอบจาก ส.ป.ก. จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนและเสียหายแก่การดำรงชีพของเกษตรกรเกินสมควร เช่น เกษตรกรขายที่ดินบางส่วนให้แก่บุคคลอื่น และยังคงใช้ที่ดินส่วนที่เหลือประกอบเกษตรกรรมเพื่อการดำรงชีพ เป็นต้น หากเกษตรกรนั้นได้แสดงความประสงค์จะขอเข้าทำสัญญาเช่าที่ดินกับ ส.ป.ก. กรณีนี้ให้ ส.ป.ก. จังหวัด ดำเนินการจดทำสัญญาเช่าที่ดินกับเกษตรกรในส่วนที่เกษตรกรยังคงใช้ประกอบเกษตรกรรมดังกล่าว และให้ปฏิรูปที่ดินจังหวัดออกคำสั่งให้เกษตรกรสิ้นสิทธิการเข้าทำประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนที่ไม่ได้ทำสัญญาเช่าที่ดินกับ ส.ป.ก. ตามข้อ ๑๑ (๔) ประกอบข้อ ๑๑/๑ วรรคหนึ่ง และวรรคสอง (๓) (ค) แห่งระเบียบว่าด้วยการเข้าทำประโยชน์ฯ พ.ศ. ๒๕๓๕ และที่แก้ไขเพิ่มเติม

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(นายวิโนธรรม ทรัพย์ส่งสุข)

เลขาธิการสำนักงานการปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม

สำนักกฎหมาย

โทรศัพท์ / โทรสาร ๐-๒๒๔๑-๒๙๐๔